

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/105/2018
Identifikačné číslo spisu: 4017200472
Dátum vydania rozhodnutia: 12.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:4017200472.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Aleny Adamcovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD. v právnej veci žalobkyne: F. M. Q., bytom E., V. XX, zastúpená advokátskou kanceláriou ŠKODLER & PARTNERS, s.r.o. Bratislava, Dobšinského 12, proti žalovanému: Sociálna poisťovňa - ústredie v Bratislave, Bratislava, Ul. 29. augusta 8, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia č. 22577-3/2017-BA zo dňa 25. 05. 2017, o kasačnej sťažnosti proti rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/89/2017-72 zo dňa 12. marca 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/89/2017-72 zo dňa 12. marca 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred krajským súdom

1. Krajský súd v Nitre napadnutým rozsudkom, č. k. 23Sa/89/2017-72 zo dňa 12. marca 2018 podľa § 191 ods. 1 písm. c/ a d/ zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) zrušil rozhodnutia žalovanej č. 22577-3/2017-BA zo dňa 25. mája 2017, ako aj rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu pobočky Levice č. 22542-1/2016-LV zo dňa 10. júna 2016 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. O trovách konania rozhodol tak, že žalobkyni, ktorá mala v konaní úspech, súd priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu.

2. Krajský súd z predloženého administratívneho spisu zistil, že žalobkyni na základe rozhodnutia Slovenskej lekárskej komory č. L1A/NR/1113/06 zo dňa 11. 04. 2006 bola vydaná licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecné lekárstvo. Taktiež zistil, že žalobkyňa odhláškou registračným listom fyzickej osoby zo dňa 27. 04. 2007 sa odhlásila z povinného poistenia samostatne zárobkovo činnej osoby (ďalej len SZČO) k 31. 03. 2007. Na základe je žiadosti o zrušenie povolenia na poskytovanie zdravotníckej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení

Nitriansky samosprávny kraj rozhodnutím zo dňa 14. 03. 2007 zrušil dňom 31. 03. 2007 povolenie žalobkyni na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo.

3. Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, upravujúcej správnu žalobu v sociálnych veciach, za primeraného použitia ustanovení o všeobecnej správnej žalobe podľa prvej hlavy tretej časti S.s.p. a dospel k záveru, že rozhodnutie a postup správnych orgánov (žalovaného a I. stupňového) vo vzťahu k žalobkyni nie sú v súlade so zákonom, a preto rozhodnutia zrušil.

4. Krajský súd považoval za potrebné posúdiť, či žalobkyňa mala status SZČO aj po období od 01. 04. 2007, kedy už bola zamestnankyňou a konateľkou spoločnosti MED-ES s.r.o. Mal za to, že úlohou správnych orgánov bolo vyriešenie tejto právnej otázky týkajúcej sa výkladu § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z., teda či žalobkyňa vykonávala v čase od 01. 04. 2007 činnosť SZČO.

5. Podľa názoru krajského súdu riešeniu tejto otázky správne orgány nevenovali dostatočne dôslednú pozornosť a žalovaná ako odvolací orgán aj napriek skutočnostiam, ktoré žalobkyňa v odvolaní namietala, nezaoberala sa podstatnou námietkou, a to, že žalobkyňa dňa 27. 04. 2007 podala odhlášku do Sociálnej poisťovne, pobočky Levice, že nebude vykonávať činnosť ako SZČO od 01. 04. 2007. Túto skutočnosť je podľa názoru krajského súdu potrebné dôkladne zisťovať, a to ešte predtým, ako žalovaná ako odvolací orgán dospela k záveru, že poistenie žalobkyne nezaniklo k 31. 03. 2007, a to z dôvodu, že žalobkyňa mala za rok 2005 vyšší príjem ako umožňoval osobitný predpis, čo je 12 - násobok vymeriavacieho základu uvedeného v § 138 ods. 10.

6. Krajský súd ďalej uviedol, že v administratívnom spise sa nachádza aj rozhodnutie Nitrianskeho samosprávneho kraja č. NI: 2007/102176 zo dňa 14. 03. 2007, ktorým sa žalobkyni dňom 31. 03. 2007 ruší povolenie poskytovať zdravotnú starostlivosť v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo. V danom smere sa krajský súd v plnom rozsahu stotožnil so žalobnými dôvodmi žalobkyne, keď aj z obsahu správneho spisu nebolo jednoznačne preukázané, že by žalobkyňa po 31. 03. 2007 naplnila status SZČO, nakoľko bola držiteľkou iba licencie vydané podľa § 68 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zák. č. 578/2004 Z. z.), ale bola aj v pracovnom pomere od 01. 04. 2007 v spoločnosti MED-ES s.r.o. Podľa názoru krajského súdu zo zisteného skutkového stavu nebolo možné vyvodiť správny právny záver, ktorý ani správny orgán prvého stupňa a ani žalovaná vo svojom rozhodnutí nemohla odôvodniť, pretože táto základná otázka v danom konaní nebola zodpovedaná. Pokiaľ by sa správne orgány zaoberali existenciou žalobkyne ako SZČO a posudzovali jej príjem po roku 2007 na základe akého výkonu práce tento príjem dosiahla, bolo by možné posúdiť správne aj otázku výkladu § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.

7. Krajský súd ďalej poukázal na to, že z administratívneho spisu vyplýva, že žalobkyni bola licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecné lekárstvo vydaná podľa § 10 zákona č. 578/2004 Z.z. pod č. L1A/NR/1113/06 zo dňa 01. 04. 2006 Slovenskou lekárskou komorou na základe jej žiadosti zo dňa 28. 03. 2006. Z administratívneho spisu mal krajský súd za preukázané, že žalobkyňa po 31. 03. 2007 nevykonávala zdravotnú starostlivosť v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo, pretože na základe rozhodnutia Nitrianskeho samosprávneho kraja zo dňa 14. 03. 2007 jej bolo zrušené povolenie na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo dňom 31. 03. 2007. Krajský súd zastával názor, že rozhodnutie žalovanej, ktoré je predmetom prieskumu v tomto konaní je vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. Námietku žalobkyne, že po období 31. 03. 2007 nevykonávala činnosť SZČO, teda nespadá ako poistenec pod režim poistenia podľa § 21 ods. 1 v spojení s ustanovením § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení, považoval za dôvodnú.

8. K samotnej aplikácii ustanovenia § 21 ods. 1 zákona o sociálnom poistení krajský súd uviedol, že k zániku poistenia podľa tohto ustanovenia dochádza len v prípade, ak by status SZČO bol zachovaný, čo v danom prípade nie je, pretože žalobkyňa v čase od 01. 04. 2007 nevykonávala činnosť SZČO, pretože na vykonávanie tejto činnosti sa vyžaduje oprávnenie povolenie Nitrianskeho samosprávneho kraja, ktorý už v čase od 01. 04. 2007 ako SZČO nemala a bola v pracovnom pomere spoločnosti MED-ES s.r.o. Podľa § 21 ods. 4 písm. b/ zákona o sociálnom poistení, povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie zaniká vždy SZČO uvedenej v § 5 písm. c/ dňom zániku týchto oprávnení. Ustanovenie § 21 ods. 4 je ustanovením špeciálnym vo vzťahu k ustanoveniu § 21 ods. 1, ktoré je ustanovením všeobecnej povahy upravujúcim vznik a zánik sociálneho poistenia u SZČO v súvislosti s výškou príjmu v rozhodnom období. Zákon pre vznik poistenia k 1. júlu predpokladá existenciu statusu SZČO a požadovaný príjem a pre zánik k 30. 06. statusu zárobkovo činnnej osoby a nedostatočný príjem. Pre zánik sociálneho poistenia v zmysle § 21 ods. 4 Zákona o sociálnom poistení je relevantný zánik statusu SZČO a na príjem sa neprihliada. V takomto prípade poistenie zaniká dňom právnych skutočností vymenovaných v § 21 ods. 4, v danom prípade v zmysle § 21 ods. 4 písm. b/ dňom zániku oprávnenia k 31. 03. 2007.

9. V ďalšom konaní krajský súd uložil povinnosť žalovanej zaoberať sa rozhodnutím pobočky Levice zo dňa 10. 06. 2016, pretože existuje rozhodnutie o zániku poistenia žalobkyne k 31. 03. 2007, ktoré zrušené nebolo. Taktiež sa musí zaoberať aj právnou otázkou, či by žalobkyňa mohla vykonávať SZČO len na základe licencie L1A vydanéj lekárskou komorou, keďže rozhodnutím Nitrianskeho samosprávneho kraja zo dňa 14. 03. 2007 jej bolo povolenie poskytovať zdravotnícku starostlivosť dňom 31. 03. 2007 zrušené. Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že žalobkyňa je zamestnancom poskytovateľa zdravotníckej starostlivosti MED-ES s.r.o. od 01. 04. 2007.

10. Záverom krajský súd uviedol, že podľa jeho názoru bolo rozhodnutie žalovanej, ktoré je predmetom prieskumu v tomto konaní vydané v rozpore so zákonom z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci. K samotnej aplikácii ustanovenia § 21 zákona o sociálnom poistení krajský súd poukázal na to, že toto ustanovenie upravuje vznik a zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia u SZČO. Pre vznik tohto poistenia ku dňu 01. 07. zákon predpokladá jednak status SZČO a jej príjem, ktorý je v zákone špecifikovaný podľa druhu výšky a relevantného obdobia pre zánik tohto poistenia k 30. 06. Z tohto vyvodil záver, že k zániku poistenia u SZČO dochádza len v prípade, ak by status SZČO zostal zachovaný, čo v danom prípade nie je, pretože žalobkyňa od 01. 04. 2007 nevykonávala činnosť SZČO a na vykonávanie tejto činnosti sa vyžaduje povolenie vydané Nitrianskym samosprávnym krajom, ktoré už v čase 01. 04. 2007 nemala.

11. Vzhľadom na uvedené dospel krajský súd k záveru, že námietky žalobkyne uvedené v žalobe sú dôvodné, a preto predmetné rozhodnutie žalovanej ako i prvostupňového správneho orgánu zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

II.

Kasačná sťažnosť žalovanej proti rozsudku krajského súdu

12. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť. V dôvodoch kasačnej sťažnosti namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p.) Navrhovala, aby najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/89/2017-72 zo dňa 12. marca 2018 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

13. Žalovaná nesúhlasila s právnym názorom prezentovaným v odôvodnení rozhodnutia krajského súdu a tento považovala za nesprávny, i naďalej zastávala názor, že žalobkyňa nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. marca 2007. Poukázala na ust. § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010, podľa ktorého sa za samostatne zárobkovo činnú osobu považuje fyzická osoba, ktorá má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať

oprávnenie podľa osobitného predpisu. Pre posúdenie právneho postavenia fyzickej osoby, ako samostatne zárobkovo činnnej osoby, na účely sociálneho poistenia s účinnosťou do 31. decembra 2010, preto nie je právne významné, či dotknutá osoba samostatnú zárobkovú činnosť skutočne vykonáva, právne významná je len tá skutočnosť, že dotknutá fyzická osoba disponuje oprávnením, ktoré jej zakladá status SZČO. Na podporu svojho názoru poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1Sžso/16/2016.

14. Žalovaná taktiež poukázala na znenie ust. § 3 ods. 4 písm. a) až e) zák. č. 578/2004 Z. z., z ktorého bolo zrejmé, že zákon upravuje rôzne alternatívy, ako možno vykonávať zdravotnícke povolanie. Jednou z nich je výkon zdravotníckeho povolania na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, a ust. § 3 ods. 4 zák. č. 578/2004 Z. z. v jednotlivých písmenách upravuje aj ďalšie spôsoby výkonu zdravotníckeho povolania. Ak by mal zákonodarca v úmysle zakotviť, že na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe môže jej držiteľ vykonávať zdravotnícke povolanie len v pracovnoprávnom vzťahu alebo len v spojení s povolením na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia nezpracoval by osobitne do § 3 ods. 4 citovaného zákona v písmene c) možnosť vykonávať zdravotnícke povolanie na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe. Vychádzajúc z ustanovení zák. č. 578/2004 Z. z. v znení neskorších predpisov je držiteľ licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe vydananej podľa ust. § 68 ods. 1 písm. a) citovaného zákona (licencia L1A) oprávnený priamo na základe predmetnej licencie vykonávať zdravotnícke povolanie a poskytovať zdravotnú starostlivosť. Vydanie licencie L1A nie je podmienkou na vydanie povolenia na prevádzkovanie zdravotníckeho zariadenia v zmysle ust. § 12 zák. č. 578/2004 Z. z., keďže samotná licencia sa považuje za oprávnenie na výkon alebo prevádzkovanie činnosti uvedenej v ust. § 3 písm. a) druhý bod zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010. S poukazom na uvedené zastávala žalovaná názor, že žalobkyňa aj po 31. marci 2007 spĺňala definíciu SZČO v zmysle ust. § 5 písm. c) zákona o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010, pretože aj po 31. marci 2007 bola držiteľkou oprávnenia na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu (t. j. licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov, číslo L1A/NR/1113/06, ktorú žalobkyňa na jej žiadosť dňa 11. apríla 2006 vydala Slovenská lekárska komora). Vzhľadom na skutočnosť, že žalobkyňa dosiahla v rozhodujúcom období (rok 2005) príjem podľa ust. § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov relevantný pre vznik, resp. trvanie povinného nemocenského poistenia o povinného dôchodkového poistenia, povinné poistenie, ako samostatne zárobkovo činnnej osobe, jej dňa 31. marca nezankulo, ale trvalo aj naďalej po tomto dni.

15. Ďalej žalovaná poukázala na ust. § 21 ods. 4 písm. b) zákona o sociálnom poistení v znení zák. č. 310/2006 Z. z. z dôvodu ktorého vyplýva, že k zániku povinného poistenia dochádza len v tom prípade, ak samostatne zárobkovo činná osoba má zrušené všetky oprávnenia, na základe ktorých môže dosahovať príjmy z podnikania a z inej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. Uviedla, že zákon o sociálnom poistení upravuje okrem uvedeného aj iný spôsob zániku povinného poistenia a to taký, keď SZČO, ktorá je naďalej držiteľom oprávnenia podľa osobitného predpisu (t.j. nedošlo k zániku všetkých oprávnení) avšak toto oprávnenie potrebuje len pre výkon činnosti v právnom vzťahu zakladajúcom právo na príjem zo závislej činnosti podľa ust. § 5 ods. 1 písm. a) až h) zák. č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov (t.j. oprávnenie na základe ktorého by inak jeho držiteľ mohol dosahovať príjem podľa § 6 ods. 1 a 2 zák. č. 595/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov potrebuje len pre výkon činnosti zamestnanca). Skonštatovala, že uvedené nemožno aplikovať v prípade žalobkyne, pretože v zmysle zákona č. 578/2004 Z. z. licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (licenciu L1A), teda oprávnenie na výkon činnosti podľa osobitného predpisu, na základe ktorého sa žalobkyňa považovala za SZČO podľa § 5 písm. c) zák. o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010 aj v období po 31. marci 2007, nepotrebovala pre výkon činnosti v pracovnom pomere.

16. Žalovaná sa taktiež nestotožnila s konštatovaním krajského súdu, že sa vôbec nezaoberala existenciou Registračného listu fyzickej osoby - odhláška, ktorý žalobkyňa dňa 27. apríla 2007 predložila Sociálnej poisťovni, pobočka Levice. Uviedla, že v odôvodnení svojho rozhodnutia č. 22577-3/2017-BA, zo dňa 25. mája 2017 uviedla dôvod, prečo tento registračný list nemohla akceptovať. Žalovaná

poukázala na to, že vznik resp. zánik povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia nezávisí od podania Registračného listu fyzickej osoby - ten má iba deklaratórne účinky, s čím sa stotožnil aj Najvyšší súd SR v rozsudku sp. zn. 1Sžso/16/2016 zo dňa 27. júna 2017. Žalovaná zastávala názor, že povinné poistenie žalobkyni nezaniklo podaním Registračného listu - odhlášky.

17. Žalovaná vychádzajúc z ust. § 68 ods. 1 zák. č. 578/2004 Z. z. skonštatovala, že rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4Sžso/63/2009 a sp. zn. 1Sžso/38/2010, na ktoré poukazuje krajský súd sa netýkajú obdobnej veci, keďže v prípade, ktorý je predmetom tohto konania žalovaná nepovažuje žalobkyňu za SZČO na účely sociálneho poistenia na základe licencie L1C, ale na základe licencie L1A, ktorej bola žalobkyňa v spornom období držiteľkou.

18. Vzhľadom na uvedené skutočnosti zotrvala žalovaná na právnom názore prezentovanom vo vyjadrení k žalobe, že žalobkyni ako SZČO nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. marca 2007. Navrhla rozhodnutie krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie žalobkyne ku kasačnej sťažnosti žalovanej

19. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej vyjadrila podaním z 26.6.2018. Žalobkyňa poukázala na to, že zákonodarca účasť osoby na povinnom sociálnom poistení viaže na kumulatívne splnenie dvoch podmienok a to je status SZČO a výkon zárobkovej činnosti, ktorý žalobkyni z licencie L1A neplynul. Uviedla, že žalovaný v konaní nepreukázal, že žalobkyňa po 31.3.2007 dosahovala príjmy ako SZČO. V tejto súvislosti upriamila pozornosť na rozhodnutie Ústavného súdu SR II. ÚS 426/2012, podľa ktorého pri výklade pojmov podľa § 5 a § 21 ods. 4 zák. o sociálnom poistení je potrebné uprednostniť výklad materiálny. Mala za to, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe oprávňuje držiteľa na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárah, avšak licencia nezakladá štatút SZČO. Žalobkyňa nikdy nevykonávala samostatnú zdravotnícku prax v povolani lekárah na základe licencie SLK na výkon samostatnej zdravotníckej praxe. Výtýkala žalovanej, že vôbec nevzala do úvahy, že samostatnou zdravotníckou praxou sa rozumie poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckom zariadení, ktoré prevádzkuje iný poskytovateľ na základe povolenia.

20. Žalobkyňa súhlasila s tým, že prihláška alebo odhláška zo sociálneho poistenia sama osebe nemôže zakladať vznik alebo zánik povinné účasti na sociálnom poistení, nakoľko tieto nastávajú priamo zo zákona. V nadväznosti na uvedené však mala za to, že bolo povinnosťou žalovanej skúmať, či prihláška alebo odhláška je dôvodná (či odhláškou bol preukázaný skutkový stav, ktorý má následok zánik poistenia) a rozhodnúť o tom. Nepovažovala za pravdivé tvrdenie žalovanej, že neexistuje rozhodnutie o zániku poistenia žalobcu ku dňu 31.3.2007. Na základe žalobkyňou podanej odhlášky, po ktorej preskúmaní dospela príslušná pobočka Sociálnej poisťovne k záveru, že sú naplnené podmienky zániku poistenia, bolo vyznačením v spise rozhodnuté o zániku poistenia k 31.3.2007.

21. Vzhľadom na uvedené žalobkyňa žiadala, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť zamietol.

IV.

Konanie pred kasačným súdom

22. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 11 písm. g) v spojení s § 438 ods. 2 S.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok správneho súdu, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo (§ 453 ods. 2 S.s.p.), v rozsahu námietok žalovanej uvedených v kasačnej sťažnosti, kasačnú sťažnosť prejednal bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne 5 dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 452 ods. 1 v spojení s ust. § 137 ods. 4 S.s.p.) a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalovanej je dôvodná.

23. Predmetom prieskumného konania na kasačnom súde bol rozsudok Krajského súdu v Nitre č. k. 23Sa/89/2017-72 zo dňa 12. marca 2018, ktorým krajský súd žalobou napadnuté rozhodnutia žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

24. V procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku správneho súdu kasačný súd vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich zo spisového materiálu krajského súdu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis žalovaného správneho orgánu, na ktoré poukázal už krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku, z ktorých dôvodov ich najvyšší súd neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

25. Predmetom preskúmacieho súdneho konania v danej veci bolo rozhodnutie žalovanej č. 22577-3/2017-BA zo dňa 25.05.2017, ktorým zamietla odvolanie žalobkyne a napadnuté rozhodnutie prvostupňového orgánu potvrdila. Prvostupňový správny orgán svojim rozhodnutím č. 22542-1/2016-LV zo dňa 10.6. 2016 rozhodol o tom, že samostatne zárobkovo činnnej osobe F. M. Q. (žalobkyni) nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. marca 2007.

26. Kasačný súd predovšetkým upriamuje pozornosť na to, že správne súdnictvo v Slovenskej republike vychádza z materiálneho chápania právneho štátu v zmysle čl. 1 ods. 1 ústavy vyžadujúceho, aby verejná správa bola pod kontrolou súdnej moci. Je založené jednak na kontrole verejnej správy, či táto (ne)prekračuje jej zverené právomoci a jednak poskytuje ochranu subjektívnym právam osôb, do ktorých bolo zasiahnuté alebo zasahované v rozpore so zákonom. Hlavnou úlohou správneho súdnictva je teda ochrana subjektívnych práv a jeho cieľom ochrana práv fyzických a právnických osôb a ich prostredníctvom následne aj ochrana zákonnosti. Správne súdnictvo je neoddeliteľným atribútom právneho štátu zaručujúcim každej osobe či už ide o fyzickú alebo právnickú osobu ochranu práv pred činnosťou orgánov verejnej správy. Dodržiavanie zákonnosti v oblasti výkonnej moci a dôsledná ochrana jednotlivca je jednou z najdôležitejších črt právneho štátu, ktorého koncepcia práva stojí aj na dodržiavaní práva štátnymi orgánmi. Správny súd v správnom súdnictve poskytuje ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom (§ 2 ods. 1 S.s.p.). Konanie pred správnym súdom je jednou zo záruk ochrany základných ľudských práv a slobôd a ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov administratívneho konania (§ 5 ods. 2 S.s.p.). Na rozhodnutie správneho súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy alebo v čase vydania opatrenia orgánu verejnej správy (§ 135 ods. 1 S.s.p.). Správnou žalobou sa žalobca môže domáhať ochrany svojich subjektívnych práv proti rozhodnutiu orgánu verejnej správy alebo opatreniu orgánu verejnej správy (§ 177 ods. 1 S.s.p.).

27. Kasačný súd dáva tiež do pozornosti, že správny súd nie je súdom skutkovým. Jeho úlohou pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa tretej hlavy tretej časti Správneho súdneho poriadku (§§ 199 a nasl. S.s.p.) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. V súdnom prieskume zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu v sociálnych veciach správny súd nie je viazaný rozsahom dôvodov uvedených v žalobe, ak žalobca je fyzickou osobou, ktorou namieta nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúceho vydaniu napadnutého rozhodnutia. Správny súd v konaní súdneho prieskumu zákonnosti rozhodnutia orgánu verejnej správy teda preskúmava, či orgán štátnej správy konal a rozhodol v súlade so zákonom, či v správnom konaní postupoval v súčinnosti s účastníkom konania, či sa vysporiadal s jeho námietkami a či na základe skutkových zistení na základe logického a rozumného uváženia ustálil správne svoj právny záver.

28. Kasačný súd zistil, že krajský súd v danej veci v procese súdneho prieskumu zákonnosti napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu náležite nepostupoval v súlade s procesnými pravidlami zákonodarcom nastolenými v prvej a tretej hlave tretej časti Správneho súdneho poriadku, keď súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, napadnutého žalobou, nevykonával v súlade s právnou úpravou ustanovenou v zákone č. 461/2003 Z. z. postupom podľa Správneho súdneho poriadku, z ktorých dôvodov kasačný súd považoval právny záver správneho súdu o nezákonnosti napadnutých rozhodnutí žalovanej za predčasný.

V.

Právne posúdenie kasačným súdom

29. Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

30. Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

31. Základom interpretácie a aplikácie čl. 1 ods. 1 v súzťažnosti s čl. 2 ods. 2 ústavy je zabezpečenie materiálneho a nie formálneho právneho štátu. Základnou premisou materiálneho právneho štátu sa prezentuje všeobecná záväznosť práva pre všetkých. To znamená, že štátne orgány, orgány územnej samosprávy, právnické osoby s právomocou rozhodovania o právach a povinnostiach, ako aj každý jednotlivec musí konať tak, ako určuje právny poriadok.

32. Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

33. Z citovanej právnej úpravy ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov. Obsah zákonnej právnej normy nemôže byť interpretovaný izolovane, mimo zmyslu a účelu zákona, cieľa právnej regulácie, ktorý zákon sleduje. Požiadavka na ústavne konformnú aplikáciu a výklad zákona je podmienkou zákonnosti rozhodnutia ako individuálneho správneho aktu. Mocenské orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právnymi záväznými predpismi Európskeho spoločenstva, Európskej únie.

34. Podľa ust. § 178 ods. 1 písm. a) bod 1. zákona č. 461/2003 Z. z., do pôsobnosti pobočky patrí rozhodovať v prvom stupni o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch.

35. Zo skutkových okolností prejednávaneho prípadu, ktoré žalobkyňa ani nenamietala, vyplynulo, že Slovenská lekárska komora vydala žalobkyni licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe v povolani lekárov v odbore všeobecné lekárstvo rozhodnutím zo dňa 11.4.2006 č. L1A/NR/1113/06, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 1.6.2006. Z uvedeného nesporne vyplýva, že žalobkyňa bola držiteľkou licencie L1A, a to až do doby, kedy bolo vydané rozhodnutie Slovenskej lekárskej komory č. LZA/NR/1113/06 - 392/2016 zo dňa 12.7.2016, ktorým došlo k zrušeniu licencie č. L1A/NR/1113/06 zo dňa 11.4.2006 a to v súlade s ust. § 74 ods. 1 písm. a) zák. č. 578/2004 Z. z. Taktiež bolo zrejmé, že Registračný list - odhláška bol žalobkyňou podaný na príslušnú pobočku Sociálnej poisťovne s dátumom zániku poistenia 31. marca 2007. Podľa údajov z Finančného riaditeľstva SR (do 31. decembra 2011 ako Daňové riaditeľstvo SR), mala žalobkyňa príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti vyšší ako je zákonom stanovená hranica.

36. Z obsahu administratívneho spisu ďalej nesporne vyplynulo, že Sociálna poisťovňa, pobočka Levice svojim rozhodnutím č. 22542-2/2016-LV zo dňa 15. júna 2016 rozhodla, že samostatne zárobkovo činnou osobou F.. M. Q. zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 30. júna 2009. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 25.7.2016. Na uvedenú skutočnosť poukazovala vo svojom vyjadrení k žalobe zo dňa 10. októbra 2017 i žalovaná. Napriek uvedenému nechal krajský súd uvedenú skutočnosť úplne bez povšimnutia okrem konštatovania o jeho existencii v bode 35 odôvodnenia jeho rozhodnutia.

37. Predmetom preskúvacieho konania na krajskom súde bolo rozhodnutie žalovanej č. 22577-3/2017-BA zo dňa 25. mája 2017, ktorým v celom rozsahu zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu pobočky Levice č. 22542-1/2016-LV zo dňa 10. júna 2016, ktorým bolo rozhodnuté o tom, že samostatne zárobkovo činnou osobou F.. M. Q. - žalobkyňa nezaniklo povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. marca 2007.

38. Kľúčovou otázkou, na ktorú sa krajský súd zamerával, bolo posúdenie právneho postavenia žalobkyne pre účely povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia po 31.3.2007, ku ktorému dátumu jej rozhodnutím Nitrianskeho samosprávneho kraja č. NI:2007/102176 zo dňa 14.3.2007 bolo zrušené povolenie poskytovať zdravotnú starostlivosť v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo. V tejto súvislosti kasačný súd konštatuje, že rozhodnutím o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia rozhoduje žalovaná a jej pobočky o tom, či účastník konania splnil zákonné predpoklady pre vznik, resp. zánik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia podľa § 21 zák. č. 461/2003 Z. z. účinného od 1.1.2005 do 31.12.2007 v sporných prípadoch, ako bol aj ten žalobkyňin. Právnou otázkou, ktorú záväzne rieši takéto rozhodnutie je teda existencia, či neexistencia samotného poistného vzťahu.

39. Kasačný súd z obsahu administratívneho spisu zistil, že pobočka sociálnej poisťovne Levice rozhodla rozhodnutím č. 22542-1/2016-LV zo dňa 10. júna 2016 o nezániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia žalobkyne. Proti uvedenému rozhodnutiu podala žalobkyňa odvolanie, ktoré bolo rozhodnutím žalovanej č. 22577-3/2017 zo dňa 25. mája 2017 zamietnuté v celom rozsahu a bolo potvrdené napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Levice. Ďalej bolo zrejmé, že pobočka Sociálnej poisťovne Levice rozhodla rozhodnutím č. 22542-2/2016-LV zo dňa 15. júna 2016 o zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia žalobkyne. Proti uvedenému rozhodnutiu žalobkyňa odvolanie nepodala, čoho dôsledkom bolo nadobudnutie právoplatnosti predmetného rozhodnutia dňa 25.7.2016. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, podľa názoru kasačného súdu, posudzovanie právneho postavenia žalobkyne pre účely povinného poistenia po 31.3.2007 je z dôvodu existencie právoplatného rozhodnutia o zániku povinného nemocenského a dôchodkového poistenia ku dňu 30. júna 2009 (rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Levice č. 22542-2/2016-LV zo dňa 15. júna 2016, právoplatné dňa 25.7.2016) bezvýznamné, nakoľko vo veci povinného nemocenského a dôchodkového poistenia žalobkyne bolo právoplatne rozhodnuté. Rozhodnutie o zániku povinného poistenia tak konečným a záväzným spôsobom upravilo právne pomery účastníčky konania. Dôsledkom záväznosti rozhodnutia pobočky Sociálnej poisťovne o zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia bolo, že posudzovanie trvania poistného vzťahu žalobkyne po dátume 31.3.2007 v prebiehajúcom súdnom konaní je už v tomto štádiu konania pred správnym orgánom, kedy došlo k vydaniu rozhodnutia o zániku povinného poistenia žalobkyne právne bezvýznamné. V tomto smere tak možno aj žalobné námietky žalobkyne smerujúce proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo vydaniu rozhodnutia o zániku povinného poistenia žalobkyne vyhodnotiť ako nedôvodné. Z uvedeného dôvodu samotný právny záver krajského súdu o nezákonnosti preskúvaných rozhodnutí žalovanej a ich zrušenie možno vyhodnotiť ako predčasné, keďže krajský súd uvedenú skutočnosť (existenciu rozhodnutia o zániku povinného poistenia žalobkyne) pri svojom rozhodovaní vôbec nezohľadnil.

40. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 v spojení s § 440 ods. 1 písm. g/ S.s.p zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Kasačný súd sa vzhľadom na existenciu právoplatného rozhodnutia pobočky Sociálnej poisťovne Levice o zániku povinného

poistenia žalobkyne ďalej kasačnými námietkami žalovanej smerujúcimi k meritu veci nezaoberal.

41. V ďalšom konaní bude povinnosťou krajského súdu sa vecou dôsledne zaoberať, posúdiť dôvodnosť žalobných námietok pri zohľadnení existencie rozhodnutia o zániku povinného poistenia žalobkyne a opätovne v naznačenom smere rozhodnúť. Svoje rozhodnutie aj riadne a presvedčivo odôvodniť. V novom rozhodnutí vo veci samej rozhodne krajský súd opätovne o nároku na náhradu trov konania vrátane o nároku na náhradu trov kasačného konania (§ 467 ods. 3 S.s.p.).

42. Toto rozhodnutie prijal kasačný súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 01. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.